

Χορδές, προφύλαξη και επιλογή κιθάρας

Πολλές φορές έχουν αναπτυχθεί θέματα σχετικά με προβλήματα που αντιμετωπίζει ο καθένας με την κιθάρα του. Παρακάτω παρουσιάζονται με απλό τρόπο ορισμένα συνηθισμένα προβλήματα που συναντώνται σε ένα χρονικό διάστημα ενασχόλησής με την κιθάρα αλλά και ορισμένους τρόπους προφύλαξης και συντήρησης του οργάνου. Και λέω απλό τρόπο, γιατί σκοπός είναι να μπορούν όλοι, ακόμα και κάποιος που ασχολείται ελάχιστα και τελείως ερασιτεχνικά, να διορθώσει κάτι που δεν χρειάζεται και ιδιαίτερες γνώσεις. Τα παρακάτω αναπτύσσονται με όσο το δυνατόν πιο απλή γλώσσα και ορολογία, ώστε να είναι κατανοητά από όλους. Ορισμένα έχουν κατά καιρούς αναφερθεί στα διάφορα θέματα, εδώ απλώς γίνεται μία σύνοψη και μια συγκεντρωτική παρουσίαση. Εάν κάτι κατά την ανάγνωση του κειμένου φανεί ασαφές και κακώς διατυπωμένο, παρακαλώ ενημερώστε μου να το διορθώσω.

Σημαντικό ρόλο στην κιθάρα παίζουν οι χορδές. Μια συνηθισμένη απορία πολλών είναι πώς θα καταλάβουν ότι μία χορδή θέλει αλλαγή. Αρχικά πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι κάθε χορδή οπωσδήποτε θέλει αλλαγή σε τακτά χρονικά διαστήματα και όχι αφού σπάσει! Συχνά έχω παρατηρήσει κιθάρες οι οποίες φοράνε χορδές που έχουν πλέον «φάει το ψωμί τους» και συνήθως ο ιδιοκτήτης της λέει ότι μια χορδή αλλάζει «μόνο όταν σπάσει»!

Είναι πολύ σημαντικό οι χορδές να είναι σε καλή κατάσταση. Και αυτό έχει να κάνει όχι μόνο με τον επαγγελματία κιθαρίστα, αλλά και με αυτόν που κάνει απλά το κέφι του. Αυτό που διαφοροποιεί το χρόνο ζωής μιας χορδής είναι η διάρκεια παιξίματος και όχι ο σκοπός... Είναι λοιπόν σημαντικό γιατί πρέπει ο εκτελεστής να ακούει σωστά και όχι φάλτσα. Είναι λοιπόν πολύ σπουδαίο να βγαίνουν καθαρά και σωστά οι τόνοι και όχι αλλοιωμένοι. Οι ερασιτέχνες πρέπει τουλάχιστον να σέβονται τον εαυτό τους και να «απαιτούν» από τους ίδιους να ακούνε σωστά. Για τους επαγγελματίες δε, δεν θα επεκταθώ, πιστεύω ήδη να γνωρίζουν τη σπουδαιότητα της «καλής χορδής».

Προτιμότερη είναι η αλλαγή όλων των χορδών, ολόκληρου του σετ δηλαδή, ταυτόχρονα. Αυτό προσδίδει μία ομοιογένεια, γιατί διαφορετικά η μία χορδή θα είναι καινούρια και όλες οι υπόλοιπες παλιές. Φυσικά δεν είναι και καλό να αλλάζονται οι χορδές νωρίτερα από τον χρόνο που θα πρέπει, γιατί τότε θα οδηγηθείτε σε περιττό έξοδο... Πρέπει να γίνει κατανοητό αρχικά τι ακριβώς είναι η χορδή. Η χορδή αποτελείται από μόρια που είναι διατεταγμένα κατά μήκος της. Όταν η χορδή βρίσκεται στο «σακουλάκι» τότε αυτά τα μόρια είναι χαλαρωμένα και σε μία συγκεκριμένη απόσταση μεταξύ τους. Όταν τοποθετηθεί πάνω στην κιθάρα, τότε αυτά τα μόρια τεντώνονται απότομα, διαταράσσονται οι ισορροπίες και αμέσως τείνουν να βρεθούν στην προηγούμενη τους κατάσταση. Γι' αυτόν το λόγο ακριβώς η χορδή «πέφτει» μόλις την βάλουμε για πρώτη φορά. Πρέπει λοιπόν όταν βάζετε τη χορδή πάνω στην κιθάρα, να την κουρδίζετε συνέχεια, ώστε να συνηθίσει το σωστό τόνο.

Η χορδή αφού τοποθετηθεί και πιάσει τον τόνο της, αρχίζει και αποδίδει όπως πρέπει. Ανάλογα με τη χρήση όμως των χορδών, κάποια στιγμή θα αρχίσει να πέφτει η

απόδοσή τους. Σε εκείνο ακριβώς το σημείο, οι χορδές θέλουν αλλαγή. Το ερώτημα είναι, πώς θα καταλάβουμε ότι έχει «πέσει» η χορδή; Δεν είναι πάντως και τόσο δύσκολο. Αυτό γίνεται αντιληπτό όταν οι χορδές πλέον «δεν ακούνε». Δηλαδή πιο απλά:

Κουρδίζουμε την 6η χορδή με την 5η. Στη συνέχεια την 5η με την 4η. Ελέγχοντας όμως την 6η με την 4η ακούγεται ξεκούρδιστη η κιθάρα. Αυτό σημαίνει ότι πλέον οι χορδές θέλουν αλλαγή. Φυσιολογικά θα έπρεπε στο 10ο τάστο της 6ης χορδής να μας έδινε ακριβώς το RE της 4ης χορδής ανοιχτής. Αυτό όμως δεν συμβαίνει για το λόγο ότι τα μόρια πλέον δεν διατάσσονται ομοιογενώς στη χορδή και έτσι η εκάστοτε χορδή δεν αποδίδει όπως πρέπει. Παρόμοιο γίνεται και με άλλους συνδυασμούς μεταξύ των χορδών. Για όσους κουρδίζουν με τα γνωστά «μηχανάκια» για κούρδισμα, ίσως να το έχουν διαπιστώσει, ότι κουρδίζουν όλες τις χορδές με το κούρδιστήρι και το μηχανήμα δείχνει ότι όλες οι χορδές είναι εντάξει, αλλά όταν πάνε να παίξουν η κιθάρα είναι ξεκούρδιστη. Αυτό σημαίνει ότι μάλλον χρειάζεστε αλλαγή...

Μια άλλη μεγάλη αδυναμία των περισσοτέρων είναι να αλλάξουν τις χορδές της κιθάρας τους. Να διευκρινίσω εδώ πέρα ότι δεν είναι και απαραίτητο να αλλάζει πάντα ο καθένας μόνος του όλες τις χορδές, αλλά καλό θα είναι να γνωρίζει τουλάχιστον πώς αλλάζονται, ώστε όταν βρεθεί στην ανάγκη να αλλάξει μόνος του μία χορδή (π.χ. σκεφτείτε σε μία εμφάνισή σας να σπάσει η χορδή) να μπορεί να εξυπηρετηθεί.

Η χορδή λοιπόν αλλάζει με πολύ απλό τρόπο. Αρχικά βγάζουμε την παλιά χορδή. Αυτό γίνεται ξεκουρδίζοντας τη χορδή αρκετά ώστε να χαλαρώσει. Ύστερα την «ξεμπλέκουμε» από το κλειδί της και στο τέλος τη βγάζουμε και από τον καβαλάρη. Με τον ακριβώς ίδιο τρόπο τοποθετούμε την καινούρια. Δένουμε δηλαδή τη χορδή στο κλειδί της και στη συνέχεια τη δένουμε και στον καβαλάρη. Η χορδή ακόμα «κολυμπάει» βέβαια, οπότε αρχίζουμε σιγά-σιγά και τεντώνουμε. Εδώ πρέπει να γίνει μια διευκρίνιση. Στις κλασσικές κιθάρες, στον καβαλάρη, υπάρχει μια τρύπα. Από εκεί περνάει η χορδή, ξαναγυρνάει πίσω και γίνεται μετά κόμπος. Για αυτούς που πιάνει το χέρι τους, μπορούν στην άκρη της χορδής να κάνουν έναν κόμπο. Αυτό θα πρέπει να γίνει γιατί διαφορετικά όταν η χορδή θα αρχίσει να τεντώνεται, τότε υπάρχει κίνδυνος να γλιστρήσει και να φύγει με δύναμη προς τα πάνω καθώς απελευθερωθεί. Αν υπάρχει ο κόμπος, τότε εμποδίζεται.

Υπάρχουν μερικές μάρκες χορδών που είναι έτσι στο ένα άκρο, ώστε να μπαίνει μέσα η χορδή και να γυρνάει (συνήθως τέτοιες χορδές φοράνε οι καινούριες κιθάρες). Ο «κομπογιαννίτικος» τρόπος είναι να κάψετε λίγο (πολύ λίγο όμως) με έναν αναπτήρα το άκρο της χορδής, ώστε να γίνει ένα «κεφαλάκι» και να μην γλιστρήσει. Φυσικά αυτό συμβαίνει μόνο για τις τρεις νάιλον χορδές (δηλαδή ΜΙ πρίμα, ΣΙ, ΣΟΛ). Οι άλλες τρεις χορδές, οι μπάσες, αναπτύσσουν μεγαλύτερη τριβή και έτσι δεν υπάρχει τέτοιος κίνδυνος. Θέλει προσοχή όμως να μην κάψετε έτσι το άκρο ώστε η χορδή να το πιέζει και να το κόψει. Τότε αυτό εκτινάσσεται με πολύ δύναμη και μπορεί να κάνει ζημιά στο ξύλο της κιθάρας (είμαι παθών...). Οι ακουστικές/ηλεκτροακουστικές κιθάρες είναι πιο απλές στην τοποθέτηση χορδών, απλά βάζετε τη χορδή μέσα στην τρύπα και από πάνω πατάτε με το «κουκούτσι» ώστε να σταθεροποιηθεί. Πάλι με προσοχή μην πετάξει η χορδή το «κουκουτσάκι».

Ορισμένα πράγματα τώρα για την προστασία του ξύλου της κιθάρας. Μεγαλύτερος εχθρός του ξύλου είναι το σκέβρωμα. Πρέπει κατ' αρχήν να γίνει ξεκάθαρο ότι η κιθάρα είναι «ζωντανός οργανισμός» δηλαδή το ξύλο αντιδρά σε κάθε μεταβολή των περιβαλλοντικών συνθηκών. Η κιθάρα δεν μπαίνει ποτέ δίπλα σε καλοριφέρ. Μεγάλο λάθος. Το καλοριφέρ εκπέμπει θερμότητα η οποία επηρεάζει το ξύλο της κιθάρας.

Αντίστοιχα επηρεάζει η έκθεση στον ήλιο. Μπορεί να κάνει ζημιά που θα φανεί στο μέλλον (με σκέβρωμα δηλαδή) ή με ζημιά εκείνη τη στιγμή (π.χ. συνηθισμένη ζημιά είναι να ξεκολλήσει ο καβαλάρης, ο οποίος και συνήθως σπάει στα δύο). Αυτό συμβαίνει γιατί ξηραίνεται η κόλλα με την οποία είναι ενωμένος ο καβαλάρης με το ξύλο του σκάφους. Η ζημιά αυτή δεν κοστίζει και πολύ (φτιάχνεται εύκολα και φτηνά σε έναν μάστορα) αλλά η κιθάρα δεν είναι σίγουρα έτσι όπως ήταν (τοποθετείται άλλος καβαλάρης). Να σημειωθεί ότι όταν μιλάμε για έκθεση στον ήλιο, δεν είναι απαραίτητο ο ήλιος να κοιτά απευθείας την κιθάρα. Ακόμα και σε ένα ηλιόλουστο(!) αυτοκίνητο με «κουκούλα», λίγη ώρα είναι αρκετή για να κάνει τη ζημιά.

Εξίσου προσεκτικοί πρέπει να είστε και στην προφύλαξη από την υγρασία. Παρότι πολλές κιθάρες έχουν μέσα στο σκάφος ειδικό σακουλάκι που υποτίθεται ότι προστατεύει από την υγρασία, αυτό δεν αρκεί. Σημαντικό είναι να γνωρίζουμε ότι **ποτέ** δεν πρέπει να μπαίνει η κιθάρα μέσα στο πορτ-μπαγκάζ αυτοκινήτου. Αυτό είναι κάτι που δεν το ξέρουν οι περισσότεροι και ίσως να προκαλεί έκπληξη. Και λίγα λεπτά μέσα στο πορτ-μπαγκάζ αρκούν ώστε η κιθάρα να «αρπάξει» υγρασία. Δεν είναι απαραίτητο να βρέχει έξω, ώστε να υπάρχει αυξημένη υγρασία. Μέσα στο πορτ-μπαγκάζ η υγρασία είναι πάντα μεγάλη. Αυτό ίσως δεν το προσέχουν οι περισσότεροι, διότι το αποτέλεσμα δεν φαίνεται «σήμερα» ή «αύριο», οπότε όλοι λένε «δεν πειράζει». Σε λίγα χρόνια όμως, η κιθάρα έχει φουσκώσει, το μπράτσο έχει στραβώσει και αυτή η κιθάρα «φαίνεται παλιά». Γι' αυτό σε καμία περίπτωση δεν φταίει ο κατασκευαστής.

Έχω ακούσει ότι μία συγκεκριμένη κιθάρα από τις καλύτερες μάρκες, δεν ήτανε καλή γιατί σκέβρωσε σε δύο χρόνια. Γι' αυτό δεν φταίει οπωσδήποτε ο κατασκευαστής, αλλά μάλλον αυτός που δεν πρόσεξε μια κιθάρα του εκατομμυρίου... Η υγρασία λοιπόν είναι ένας από τους μεγαλύτερους εχθρούς της κιθάρας. Κι έτσι σε γενικές γραμμές πρέπει να αποφεύγονται οι ακραίες συνθήκες, είτε σε θερμοκρασία, είτε σε υγρασία.

Έχω ακούσει κατά καιρούς και διάφορες απόψεις για το πώς πρέπει να στηρίζεται η κιθάρα. Καταρχήν: Σε καμία περίπτωση **δεν κρεμιέται στον τοίχο!** Το έχω δει όχι μόνο σε μαγαζιά (όπου το κάνουνε για «εφέ» σε κιθάρες που δεν παίζει κανείς) αλλά και σε σπίτι σε κιθάρα που παίζεται καθημερινά σχεδόν! Αν η κιθάρα στηρίζεται από κορδονάκι π.χ. στα κλειδιά τότε το βάρος καταμερίζεται δυσανάλογα στο μπράτσο έτσι ώστε αρχίζει και στραβώνει η ταστιέρα. Έχω δει κιθάρα που είναι «ξεχασμένη» σε τοίχο ταβέρνας εδώ και λίγες δεκαετίες, και κατεβαίνει από εκεί μια φορά το χρόνο το πολύ. Το μπράτσο της ήτανε απαράδεκτο! Στο τέταρτο-πέμπτο-έκτο τάστο ανέβαινε, στη συνέχεια χαμήλωνε και μετά το έντεκα ανέβαινε και πάλι. Και το τρίξιμό της ήταν απαράδεκτο. Ακόμη παρατήρησα και κάτι άλλο. Στις χορδές ΣΟΛ και ΡΕ το τρίξιμο των χορδών ήτανε πολύ πιο έντονο.

Ξανακοίταξα πιο προσεκτικά την κιθάρα και είδα ότι στο κέντρο της ταστιέρας και στα τάστα 4-5-6 η κιθάρα φούσκωνε ακόμη περισσότερο. Αυτό ωστόσο δεν μπόρεσα

να το εξηγήσω. Κάτι πρέπει να συνέβαινε με τις τάσεις που αναπτύσσονται. Αν γνωρίζει κάποιος παρακαλώ ας μου απαντήσει. Για να καταλάβετε πόσο έντονο ήταν το σκέβρωμα, πατούσα τέταρτο τάστο στη χορδή ΣΟΛ, και αντί να βγει «ΣΙ» έβγαινε «ΝΤΟ» με τρίξιμο και στο 5ο τάστο πάλι «ΝΤΟ» έβγαινε (καθαρότερα όμως)! Αυτό οφείλεται μάλλον στο γεγονός ότι οι τάσεις που αναπτύσσονται είναι εντονότερες σε επιμέρους σημεία και λιγότερο έντονες αλλού, όταν το σημείο στήριξης είναι τα κλειδιά και η κιθάρα είναι στον αέρα σε κατακόρυφη θέση.

Για το λόγο αυτό λοιπόν είναι σημαντικό **η κιθάρα να φυλάσσεται πάντα στη θήκη της** και να στηρίζεται οπωσδήποτε και το μπράτσο. Συνδυάστε πολύ απλά τον αυχένα του ανθρώπου με την ταστιέρα. Τόσο πολύ προσοχή θέλει το μπράτσο. Έχουν αναπτυχθεί θέματα για το κατά πόσο πρέπει η κιθάρα να κάθεται με τις χορδές προς τα πάνω ή προς τα κάτω. Και οι δύο θέσεις είναι λάθος! Αν η κιθάρα είναι «γυμνή» και την έχετε ξαπλωμένη πάνω σε ένα καναπέ ή σε ένα κρεβάτι, τότε το μπράτσο είναι στον αέρα και δεν βρίσκεται σε σταθερή θέση. Είτε λοιπόν είναι με τις χορδές προς τα πάνω είτε προς τα κάτω, γίνεται ζημιά καθώς σκεβρώνει το μπράτσο. Το ιδανικό είναι να φυλάσσεται η κιθάρα μέσα στη θήκη της, αλλά σε θήκη που συγκρατεί το μπράτσο.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι όπως και να έχει, **το σκέβρωμα είναι αναπόφευκτο!** Απλά σκοπός είναι να επιμηκύνουμε τη διάρκεια ζωής της κιθάρας και στο διάστημα αυτό να αποδίδει όσο το δυνατόν καλύτερα. Τώρα πώς μπορούμε να ελέγξουμε αν μια κιθάρα έχει σκεβρώσει; Για το σκάφος είναι ολοφάνερο, αν κάνει κοιλιές. Για το μπράτσο τώρα πρέπει να βάλετε την κιθάρα σε οριζόντια θέση και να προσπαθήσετε να δείτε κατά πόσο ευθύγραμμες είναι οι δύο άκρες της ταστιέρας (δηλαδή στις δύο χορδές ΜΙ). Αυτό θέλει λίγη παρατηρητικότητα και είναι ιδιαίτερα σημαντικό να το δείτε όταν αγοράζετε μεταχειρισμένη κιθάρα, για να μην σας πουλήσουν σκάρτο πράγμα. Αν το σκέβρωμα είναι πολύ έντονο τότε αυτό γίνεται φανερό και στο παίξιμο, γιατί στα σημεία που το μπράτσο «φουσκώνει» η κιθάρα τρίζει πολύ ενοχλητικά.

Υπάρχουν διάφορα υγρά που τοποθετούνται πάνω στην ταστιέρα ή στο σκάφος για καθαρισμό και προστασία. Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή σε αυτά, γιατί άλλα είναι θαυματουργά και άλλα επικίνδυνα. Γι' αυτό ωστόσο δεν μπορώ να πάρω θέση, εμπιστεύομαι πολύ απλά κάποιον που λέει ότι τα γνωρίζει πολύ καλά, πραγματικά έως τώρα είμαι πολύ ευχαριστημένος από την προστασία που μου παρέχει, αλλά τελευταίες έρευνες υποστηρίζουν ότι κάποια από αυτά τα υγρά είναι καρκινογόνα. Γι' αυτό επαναλαμβάνω δεν είμαι απόλυτα σίγουρος, δεν το γνωρίζω ακριβώς και δεν θέλω να πω κάτι που δεν είμαι κατασταλαγμένος.

Ένα άλλο τώρα πολύ σημαντικό θέμα. **Πώς θα καταλάβει κάποιος ποια κιθάρα του κάνει;** Αυτό είναι βέβαια τελείως υποκειμενικό. Σε γενικές γραμμές όμως ισχύει ο κανόνας «Ότι πληρώσεις παίρνεις». Κι αυτό γιατί τα καλύτερα ξύλα είναι πιο ακριβά, η περισσότερη και πιο λεπτή δουλειά πληρώνεται, οπότε οι ευκαιρίες είναι περιορισμένες... Η ιδανική κιθάρα για τον καθένα βέβαια είναι διαφορετική, ανάλογα με τις απαιτήσεις του, με τις ώρες που παίζει, με το είδος της μουσικής που παίζει, αν παίζει σε μηχανήμα ή «σκέτα», αν τον ενδιαφέρει ο «όγκος» ή η «διάρκεια».

Χονδρικά αν κάποιος ενδιαφέρεται για ροκ ή μέταλ ή για δημοτικό θα προτιμήσει την ηλεκτρική, αν παίζει ελληνική μουσική (λαϊκό ή σύγχρονο-μοντέρνο) την ακουστική

ή ηλεκτροακουστική, αν παίζει ελαφρύ τραγούδι ή κλασσική μουσική τότε θα προτιμήσει την κλασσική κιθάρα. Αν και αυτός ο διαχωρισμός δεν είναι απόλυτος και μπορεί κάποιος να προτιμά κάτι διαφορετικό.

Μερικές φορές γίνεται σύγχυση για τη διαφορά μεταξύ ηλεκτροακουστικής και ακουστικής. Η ηλεκτροακουστική είναι ουσιαστικά ακουστική με μαγνήτη... Αν κάποιος παίζει μόνο σε ενισχυτή τότε θα προτιμήσει ηλεκτροακουστική τύπου onatíon, αν παίζει είτε σκέτα είτε σε ενισχυτή την απλή ηλεκτροακουστική ενώ αν παίζει μόνο σκέτα τότε την ακουστική. Τώρα για το ποια συγκεκριμένη κιθάρα είναι η ιδανική, αυτό είναι αποκλειστικά θέμα του καθενός. Πας, δοκιμάζεις επί τόπου πάντα, και βλέπεις ποια βγάζει ποιο ωραίο ήχο, γεμάτο, εύκολα, να είναι μαλακή η ταστιέρα **σε όλο το μήκος της**, ξεκούραστη και μαλακό το ξύλο πίσω από την ταστιέρα, ο «αυχένας». Γενικά η αγορά εξ αποστάσεως είναι πολύ επικίνδυνη. Αν δεν πιάσεις την κιθάρα στο χέρι σου, ποτέ μην είσαι σίγουρος...

Όλα τα παραπάνω αναφέρθηκαν κάπως συνοπτικά και είναι πολύ λίγα μόνο μπροστά σε αυτά που πρέπει να γνωρίζει κάποιος. Αλλά νομίζω είναι τα κυριότερα. Τώρα οι έμπειροι και οι γνώστες του οργάνου, μη θυμώσουν που σε μερικά σημεία η γλώσσα γίνεται απλή, σκοπός είναι να καταλάβουν όλοι! Όλες οι παρατηρήσεις πάνω στο κείμενο ή ακόμη αναφορές σε προσωπικές εμπειρίες σχετικές με την προφύλαξη είναι φυσικά δεκτές.